

та акумулятивні. Оскільки кожен тип рельєфу своєрідний, то вирішальне значення мають різні чинники рельєфоутворення. Наприклад, при характеристиці гляціального типу морфоскульптури ми поставили завдання з'ясувати закономірність поширення в залежності від термічних умов та кількості опадів та наявності гірського рельєфу, а для криогенної морфоскульптури - з'ясувати закономірність поширення в залежності від древніх та сучасних термічних умов. Завдання при розгляді еолового рельєфу передбачає з'ясування поширення еолового рельєфу від умов утворення. Для виконання даного завдання студенти аналізують фактори утворення : кліматичні умови (тип зволоження, характер атмосферної циркуляції), наявність пухких відкладів; а також визначають різноманітність форм еолового рельєфу, їх конфігурацію в залежності від атмосферної циркуляції. На лабораторних роботах ми приділили увагу і чинникам утворення азональних типів морфоскульптури. Наприклад, при характеристиці карстового рельєфу поставлено завдання визначити як склад гірських порід та геологічна будова впливають на утворення карстового рельєфу [4].

Отже, методичні підходи до формування системи знань про рельєф у майбутніх учителів географії полягають у встановленні істотних стійких взаємозв'язків різного характеру як між блоками геоморфологічної інформації, так і у з'ясуванні впливів природних компонентів на рельєфоутворення.

Література

1. Леонтьев О.К., Рычагов Г.И. Общая геоморфология / О.К. Леонтьев, Г.И.Рычагов — М.: Наука, 1989. — 287с.
2. Мащенко О.М. Формування системи фізико-географічних знань у студентів географічних спеціальностей / О.М.Мащенко // Географія і сучасність. Зб. наук. праць НПУ ім. Н.П.Драгоманова. – К.: вид-во НПУ ім. Драгоманова, 2002. – С. 210-218.
3. Мащенко О.М. Формування цілісних знань про географічні об'єкти /О.Мащенко//Краєзнавство. Географія. Туризм .-2006.- №43.- С. 3 – 5.
4. Мащенко О.М. Геоморфологія. Методичні рекомендації до лабораторних занять. – Полтава: ПНПУ, 2010. – 22 с.
5. Стецюк В.В., Ковальчук І.П. Основи геоморфології: Навч. посіб. / В.В. Стецюк В, І.П. Ковальчук. — Київ, 2005. – 482 с.
6. Фоменко А.П., Хихлуха В.И. Общая физическая география и геоморфология / А.П. Фоменко, В.И. Хихлуха. — М.: Недра, 1987. — 373 с.

ВИКОРИСТАННЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН ДЛЯ УЧНІВ 9-ТИХ КЛАСІВ З ОСЛАБЛЕНИМ ЗДОРОВ'ЯМ

Маркова О.В. (м. Кіровоград)

Зміст навчальної програми з фізичної культури вказує на необхідність цілеспрямованої мотивації до формування фізкультурно-оздоровчої діяльності учнів, вказуючи на культурологічний підхід до організації навчально-виховного процесу з фізичного виховання у школі. Але на практиці, даний процес у більшості зводиться тільки до фізичного розвитку, формуванню фізичних якостей, рухових умінь і навичок. При цьому рівень здоров'я учнівської молоді має тенденції до погіршення. На наш погляд, для ефективного впливу фізичних вправ на організм дитини необхідно підвищити рівень знань не тільки з фізичної культури, а й з інших предметів природничого циклу.

Роз'яснення учням сутності і цінностей фізичної культури і спорту відбувалося на уроках з фізичної культури та на уроках природничих дисциплін завдяки міжпредметним зв'язкам [2]. У навчальній програмі з фізичної культури

для загальноосвітніх закладів однією з головних вимог до сучасного уроку фізичної культури є забезпечення оптимізації навчально-виховного процесу із застосуванням елементів інноваційних методів навчання та здійснення міжпредметних зв'язків[1].

У старших підлітків підвищений інтерес до власної особистості. Вони намагаються виховувати себе, розвивати інтелект і розширювати кругозір. Нового соціального змісту набувають знання: володіння ними безпосередньо впливає на ставлення його до товаришів, на престиж у групі ровесників, на визнання особистих переваг учителем. Тому продуктивна творча активність особистості в навчально-виховному процесі пов'язана в першу чергу з пізнавальною мотивацією. Пізнавальні мотиви старших підлітків закладені в самому процесі навчання, і зумовлені, в першу чергу, власне змістом навчального матеріалу. Тому, для формування цілеспрямованої мотивації до фізкультурно-оздоровчої діяльності старших підлітків з ослабленим здоров'ям ми використовували сучасні концепції реалізації міждисциплінарних зв'язків.

Загальна дидактична схема на засадах інтеграції, яка дозволяла усунути дублювання навчального матеріалу, забезпечувала єдиний підхід до здобуття ґрунтовних і цілісних знань, як з фізичної культури, так і з біології, хімії, географії, основ здоров'я. Базовим предметом була фізична культура, яка інтегрувалася з певними темами сумісних природничих наук.

При досягненні максимуму міждисциплінарних взаємодій кожний вид зв'язку виконує певну дидактичну функцію, а разом вони сприяють утворенню системи знань, їх синтезу, а також розвитку у дітей цілісного світогляду і створенню таким чином позитивної мотивації як до навчання, так і до занять фізичною культурою і спортом. Розроблені інтегровані уроки давали змогу формувати цілісні уявлення та аналізувати цінності фізичної культури і здоров'я, спорту та їх взаємозв'язок з природничими дисциплінами. До розділів і тем предметів з якими створювалися міжпредметні зв'язки, ми разом з вчителями дисциплін природничого циклу розробили програму, де чітко визначили тематику інформаційних повідомлень, яка була прив'язана до певної теми (табл. 1). Так співпраця викладача фізичної культури з вчителями предметів природничого циклу викликала у них неабиякий інтерес і зацікавленість, щодо надання певних знань з фізичної культури і спорту вихованцям.

Біологія 9 клас	
Розділ IX. Людина Тема 1. Організм людини як біологічна система.	Тонізуюча і трофічна дія фізичних вправ на тканини, органи і фізіологічні системи організму людини.
Тема 2. Опора і рух.	Вплив фізичних навантажень на будову і функції опорно-рухової системи, скелетних м'язів. Причини втоми м'язів при виконанні фізичних навантажень. Статичний і динамічний режим скорочення м'язів.
Тема 3. Кров і лімф.а	Зміна кількості еритроцитів при виконанні фізичних навантажень і лейкоцитів при загартуванні.
Тема 4. Кровообіг і лімфообіг.	Вплив тривалих помірних навантажень на будову і функції серця. Гравітаційний шок, червоний і м'язів насос.
Тема 5. Дихання.	Вплив фізичних навантажень на будову і функції дихальної системи. Проба Штанге і проба Генчі. Правильне дихання під час виконання циклічних і ациклічних вправ.
Тема 6. Харчування і травлення.	Специфіка харчування тих, хто займається фізичною культурою і спортом.
Тема 7. Терморегуляція.	Удосконалення процесів терморегуляції шляхом загартування низькими і високими температурами.
Тема 9. Ендокринна регуляція функцій організму людини.	Подолання стресу заняттями фізичними вправами. Стресорні реакції в спорті. «Передстартова лихоманка», «стан бойової готовності», «передстартова апатія».

Тема 11 Будова нервової системи. Центральна і периферична нервова система людини.	Регуляція рухової активності –малі і великі рухові одиниці. Рухова і чуттєва зона кори великих півкуль, їх взаємодія.
Хімія 9 клас	
Тема 3. Найважливіші органічні сполуки Жири. Біологічна роль жирів.	Резервні жири людини, залежність кількості резервних жирів від рухового режиму і харчування. Зменшення запасів жиру при виконанні аеробних фізичних вправ. Жири як розчинники вітамінів (А, D, Е, К). Взаємозв'язок понять «аеробна робота» і «окиснення жирів».
Вуглеводи. Застосування вуглеводів, їхня біологічна роль.	Роль вуглеводів у енергозабезпеченні фізичної роботи. Глікоген м'язів і глікоген печінки. Вміст глюкози в крові в залежності від фізичного навантаження. Передстартова гіперглікемія.
Білки: склад і будова. Біологічна роль амінокислот і білків.	Замінні і незамінні амінокислоти. Повноцінні і неповноцінні білки. Роль білків у силових і швидкісно-силових видах спорту. Поняття гіпертрофії м'язів. Білки м'язів.
Нуклеїнові кислоти. Біологічна роль нуклеїнових кислот.	Генетичний фактор у схильності до певного виду спорту. Генетична спрямованість композиції м'язів. Види м'язових волокон. Спадковість і статура тіла.
Основи здоров'я 9 клас	
Тема 1. Життя як феномен. Здоров'я як явище людського життя.	Рух як біологічна потреба людини. Взаємозв'язок фізичного здоров'я з соматичним розвитком, фізичною підготовленістю і фізичною працездатністю організму підлітка.
Тема 2. Фізіологічна і соціальна зрілість.	Складання комплексів фізичних вправ в залежності від видів і ступеню відхилення від вікових термінів розвитку підлітків.
Тема 6. Самопізнання і самовиховання особистості.	Систематичні і регулярні заняття фізичною культурою і спортом як умова формування особистості. Самостійні заняття фізичними вправами умови самопізнання, самовизначення і самовиховання особистості.
Економічна і соціальна географія України 9 клас	
Тема 1. Кількість, розміщення і густота населення, його вікова і статева структура Причини погіршення демографічної ситуації. Депопуляція.	Значення здорового способу життя для поліпшення демографічної ситуації. Оздоровча фізична культура – основний засіб зниження смертності населення і збільшення тривалості повноцінного життя.
Тема 2. Національний та етнічний склад населення Українська діаспора та її географія. Розширення зв'язків із українцями зарубіжжя.	Підтримка української діаспори збірної України на Олімпійських іграх. Проведення різноманітних регіональних і міжнародних змагань серед членів діаспори.
Тема 15. Соціальна сфера.	Доходи і рівень життя населення, споживчий ринок, їх значення та розвиток в Україні. Взаємозв'язок рівня життя населення з культурою здоров'я із заняттями оздоровчою фізичною культурою і спортом.

Література

1. Зверев И. Д. Межпредметные связи в современной школе / И. Д Зверев, В.Н. Максимова. – М. : Просвещение, 1981. – С. 18-21.
2. Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх закладів, 5-9 класи : навч. Програма / Т. Ю. Круцевич, С. М. Дятленко, І. Х. Турчин [та ін.], за заг. ред. Т. Ю. Круцевич. – К. : Олімпійська література, 2010. – 8 с.